

Magdalena Bogucewicz

Selektywny humanitaryzm w polskiej polityce azylowej i jego wpływ na działalność międzynarodowych organizacji humanitarnych w kontekście kryzysów migracyjnych w Polsce w latach 2021-2023

W rozprawie podjęto analizę problemu badawczego w obrębie polskiej polityki azylowej oraz reakcji państwa na kryzysy migracyjne w latach 2021-2023. Celem badawczym przeprowadzonych rozważań było sprecyzowanie przyczyn i przejawów podwójnych standardów w dostępie do procedur związanych z udzielaniem ochrony międzynarodowej w Polsce oraz określenie w sposób empiryczny ich wpływu na działalność INGOs w kontekście kryzysów migracyjnych na polskiej granicy z Białorusią i Ukrainą. W badaniach wprowadzono pojęcie *selektywnego humanitaryzmu*, odnoszące się do zróżnicowanego dostępu do procedur ubiegania się o ochronę międzynarodową oraz pomocy humanitarnej.

W ramach badań zastosowano kryteria rzeczowe, przestrzenne i temporalne, ograniczając zakres tematyczny do kryzysów migracyjnych, które miały miejsce na wschodniej granicy Polski w latach 2021-2023. Kluczowym problemem badawczym stało się zdefiniowanie pojęcia oraz przyczyn i przejawów *selektywnego humanitaryzmu* oraz zbadanie, jak podwójne standardy w dostępie do ochrony międzynarodowej wpływają na działania INGOs. Przyjęte hipotezy badawcze sugerowały, że zmiany w polskiej polityce azylowej wprowadziły podwójne standardy w zakresie dostępu do ochrony międzynarodowej, które negatywnie wpłynęły na działalność INGOs. Praca koncentruje się na analizie prawnej i praktycznej funkcjonowania systemu azylowego w Polsce, z uwzględnieniem przepisów prawa międzynarodowego. Postawione pytania badawcze dotyczyły podstaw prawnych polskiego systemu ochrony międzynarodowej, sposobu ich stosowania wobec różnych grup migrantów oraz konsekwencji *selektywnego humanitaryzmu* dla polityki azylowej i działalności humanitarnej. Analiza poddała weryfikacji, w jaki sposób polityka azylowa prowadzona przez polskie władze w latach 2021-2023 kształtowała dostęp do ochrony i wpływała na realizację misji międzynarodowych organizacji humanitarnych.

Problem badawczy w tak zarysowanej formie zdeterminował użycie metod badawczych charakterystycznych dla dyscypliny nauki o polityce i administracji, z jednoczesnym uwzględnieniem metod nauk prawnych i nauki o stosunkach międzynarodowych. W pierwszej części rozprawy doktorskiej, dotyczącej polskiej polityki azylowej, wykorzystane zostały

metody pozwalające na analizę źródeł o charakterze wtórnym oraz aktów prawnych. W części empirycznej rozprawy doktorskiej wykorzystane zostały metody ilościowe i jakościowe.

Przeprowadzona analiza wykazała, że działania legislacyjne i wykonawcze polskich władz różniły się w zależności od specyficznych uwarunkowań każdego z kryzysów. Wyróżniając cztery kluczowe czynniki wpływające na kształt polityk azylowych (tj. decyzje biurokratyczne, stosunki międzynarodowe, zdolność lokalnych społeczności do absorpcji oraz zagrożenia dla bezpieczeństwa) wykazano, iż przypadku kryzysu na granicy polsko-białoruskiej dominującym czynnikiem były zagrożenia dla bezpieczeństwa, natomiast w przypadku uchodźców z Ukrainy – kluczowe okazały się międzynarodowe sojusze i zdolność Polski do szybkiego zintegrowania tej grupy uchodźców.

Strategie przyjęte przez polskie władze stworzyły dwie odrębne przestrzenie humanitarne, w których mogły działać organizacje pomocowe, w tym międzynarodowe organizacje pozarządowe. Wyniki badań ilościowych i jakościowych potwierdziły, że utrzymanie neutralności, kluczowej zasady organizacji humanitarnych, było trudne w silnie upolitycznionym kontekście migracyjnym. Upolitycznienie migracji wpłynęło nie tylko na proces niesienia pomocy, ale także na trudności w pozyskiwaniu funduszy, a w skrajnych przypadkach całkowicie uniemożliwiło działania pomocowe.